

Yvonne LORIOD-MESSIAEN

mardi 2 avril 1995

cher Monsieur,

Je reçois à l'instant votre lettre.

Je ne doute pas de votre talent, ni de votre
sincère amour pour la musique d'Olivier Messiaen.

Mettez-vous un instant à ma place :

Toute sa vie, mon mari a refusé qu'on danse
sur ses œuvres à caractère religieux. Pourquoi
maintenant voulez-vous que je ne respecte pas
ses volontés ? Ce serait mal de ma part.

- Vous pouvez danser sur sa "Fontaine bulesque"
pour piano (chez Denon) - ou "Cont'yodjaya"
(Universal Edition). Je vous prie donc

Editions Durand
Michèle Mouton

URGENT

Chère Madame Mouton,

Nous nous permettons d'attirer votre attention sur le fait que nous envoyons une lettre à Madame Loriod dans laquelle nous parlons à nouveau de la question des droits d'auteur du Quatuor pour la fin du Temps.

Dans l'hypothèse où Madame Loriod serait absente de son domicile, nous vous serions très reconnaissant de nous le faire savoir ou de faire suivre notre lettre à son adresse actuelle.

En vous remerciant chaleureusement de votre aide et dans l'attente d'une réponse rapide de votre part, nous vous prions d'agréer, chère Madame, l'expression de nos sentiments les meilleurs.

Grand Theatre Groningen

Jan Stelma
directeur

Grote Markt 35

9711 LV Groningen

(t) +31 050 314 46 44 (f) +31 050 314 30 77

Rabobank 38.51.49.026/giro bank 802777

Postbank 4375418

K.v.K 512630

OB NL 8013 00 447 B01

Madame Yvonne Messiaen Loriod

Amsterdam, 13 avril 1996

Chère Madame,

Avec réserve je m'adresse encore une fois à vous.

Je vous supplis, Madame, avec tout mon coeur de regarder cette cassette vidéo d'une répétition de 5 mars sur laquelle je me présente avec les musiciens qui jouent le Quatuor pour la fin du Temps.

J'ai dansé, en respectant votre interdiction, sur musique de Berg, Webern, Bach et Ives, le premier présentation prévue, le 9 avril. Mais ça n'était absolument pas bon. Ça était une idée fausse. Ça a manqué le contact intensif que j'avais avec la musique du Quatuor et surtout avec le contenu du Quatuor, qui est écrit si sublime dans l'âme de la musique. J'ai un sentiment de l'unité profond avec le Quatuor qui me touche au milieu de mon âme.

Ma danse, si on veut le nommer danser, c'est plutôt ma présence, est une expression d'un espoir religieux. Je danse, madame, pour deux amis, un est mort, il était vicaire Franciscaine dans l'armée américaine et l'autre, qui était décorateur de mes spectacles (je suis d'origine metteur-en scène), est devenu moine il y a deux ans dans une cloître Bénédictine à Vaals. Je les aimais beaucoup.

Je vous écris toute ça de vous donner une idée, exacte que possible de mes nécessités artistiques et sérieux, parce que c'est pas le monde mondaine du théâtre qui intervient dans la musique religieux de votre mari. Au contraire c'est plutôt une relation religieux sur le niveau d'un espoir humaine.

Je compris que vous voulez respecter les volontés de votre mari et je n'aurais pas vous demander une deuxième fois quand je n'ai pas la conviction profonde que si j'étais dans la circonstance d'expliquer à votre mari les motives et les sentiments qui m'avaient fait trouver le Quatuor, qu'il aurait considerer sérieux la permission.

Je vous supplis, Madame, sincèrement de considerer votre permission pour jouer la musique du Quatuor dans ma présence sur scène. Et si vous ne voulez pas donner une permission générale, je vous demande avec toute ma politesse de donner une permission exceptionnelle pour seulement les dix présentations qui sont prévues au mois d'avril et mai.

Je m'excuse de vous déranger une deuxième fois avec mes problèmes qui vous confrontent avec une décision difficile. Mais votre permission a une importance énorme pour moi.

Je vous prie de croire, chère Madame, mes salutations les plus sincères.

Jan Ritsema

Ps. -Dans la vidéo est un moment qui n'est pas dans la présentation ou je dois arrêter à cause d'une blessure qui donne des rires nerveux de mon assistante vidéo.

-Je vous prie, à cause d'urgence, la première est prévue le samedi 20 avril, de me contacter par le fax de Madame Everaerts du bureau Werner. J'emporte cette lettre et cassette vidéo personnellement par train à votre adresse.

-Je m'excuse de mon langage français. Ce weekend je ne pouvais pas trouver malheureusement quelqu'un qui peut traduire mon français handicapé.

Bureau WERNER
Madame Everaerts

Amsterdam, 14 avril 1996

Chère Madame,

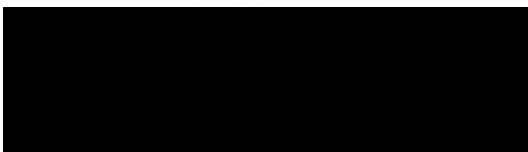
J'ai emporté personnellement cette lettre et le vidéo cassette de quel je parle dans ce lettre au [REDACTED]

J'ai demandé Madame Loriod de donner la réponse par vous.

J'espère sincère que Madame Loriod donne sa permission pour au moins les dix spectacles prevues pour le mois d'avril et mai.

Je vous prie de croire, chère Madame, mes salutations les plus reconnaissantes.

Jan Ritsema

Madame Loriod

Groningen 28 Mars 1996

Madame,

Nous nous permettons de vous adresser une lettre de Jan Ritsema.

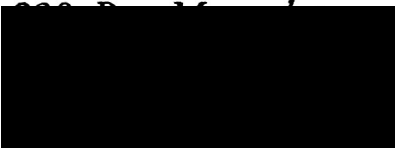
Nous vous remercions du temps que vous pourrez nous consacrer et vous assurons de nos sentiments les plus respectueux.

Grand Theatre Groningen

Jan Stelma, directeur

Madame Loriod

Amsterdam 28 Mars 1996

Chère Madame Loriod,

Puis-je me permettre d'attirer votre attention sur notre délicate situation.

Nous avons préparé un spectacle présentant le Quatuor pour la fin de Temps. Cette musique sera jouée avec amour et intensité par l'Ensemble Ictus de Bruxelles. Je danserai sur certains passages du Quatuor. Avec le même amour respect pour cette pièce.

À 35 ans j'ai été touché par la maladie d'Hodgkin, cancer du système lymphatique et j'ai souffert de problèmes cardiaques l'année passée. J'ai 51 ans. Pendant l'opération ma peur de mourir a disparu.

C'est la joie ressentie à ce moment précis que j'interprète dans cette danse sur la base d'un grand respect pour la musique.

Nous avons appris par l'Editeur de musique Durand que votre mari a interdit toute présentation de ballet sur sa musique. Ce que nous présentons n'est pas un ballet mais de la danse, ce qui pour nous est très différent. C'est pourquoi je demande votre compréhension pour notre travail parceque justement il sera fait dans l'amour de la musique et de la vie.

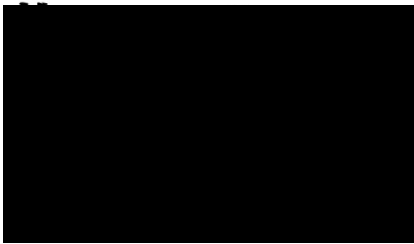
Les quelques personnes qui ont eu la possibilité d'assister aux répétitions dans le studio ou je travaille ont toutes été émues et impressionnées.

Cette représentation signifie beaucoup pour moi. C'est pourquoi je me permets de vous demander de plaider en ma faveur.

Je serai dans ma maison en Bourgogne du 3 au 8 avril et pourrai donc facilement me rendre à Paris si vous voulez bien avoir la gentillesse de me rencontrer. Je pourrais alors vous présenter une video de notre travail, qui se trouve déjà dans une phase avancée et que nous avons la grande joie de voir programmé au Festival de Bruxelles en d'Utrecht.

Peut-être suis-je un peu présomptueux mais il me semble que cette représentation du Quatuor se situe complètement dans l'esprit et dans le sens de la musique. Et j'ose ainsi espérer que vous me permettrez de présenter notre travail. Je vous prie de croire, Chère Madame, en mes meilleures intentions et d'agréer l'expression de ma considération distinguée.

Jan Ritsema

Voor Mevrouw Loriod

[REDACTED]

Amsterdam, 28 maart 1996

Geachte mevrouw Loriod,

Mogen wij uw welwillende aandacht vragen voor het volgende.

Wij hebben een presentatie gemaakt van het Quatuor pour la fin du Temps.

Met liefde en intensiteit wordt de muziek ten gehore gebracht, door musici van het Ensemble Ictus, uit Brussel.

Op sommige delen van het Quatuor dans ik. Met dezelfde liefde en respect voor de muziek.

Op mijn 35ste kreeg ik de ziekte van Hodgkin, lymfeklier kanker. Vorig jaar kreeg ik problemen met het hart. Ik ben 51 jaar. Tijdens de operatie bleek dat mijn angst om te sterven was verdwenen.

Het is de vreugde voor het verdwijnen van die angst die ik tot uitdrukking breng in de dans op basis van volledig en groot respect voor de muziek.

Van muziekuitgever Durand hebben wij vernomen dat uw man balletuitvoeringen op werken uit zijn oeuvre heeft verboden.

Wat wij doen is geen ballet, maar dans, maar dat begrijp ik, dat is bijna een woordspeling. Toch vraag ik uw begrip voor onze presentatie, omdat het met zoveel liefde voor de muziek en voor het leven gemaakt is.

In beperkte kring heb ik repetities getoond in de studio waar ik repeteer. Men was geroerd, aangedaan en onder de indruk.

De voorstelling betekent zeer veel voor mij.

Ik zou u willen verzoeken of ik mijn pleidooi mag komen toelichten. Van drie tot acht april ben ik in mijn huis in de Bourgogne [REDACTED] Ik kan dan zonder moeite naar Parijs rijden, als u zo vriendelijk zou willen zijn mij te ontmoeten. Ik kan u dan tevens een video band tonen van de repetities, want de voorstelling is reeds in een vergevorderd stadium en mag zich verheugen in belangstelling van een festival in Brussel en in Utrecht.

Het is misschien aanmatigend, maar ik heb zelf de indruk dat deze uitvoering van het Quatuor geheel in de geest en de betekenis van de muziek is.

Nogmaals verzoek ik u dit project te mogen toelichten.

Geloof, mevrouw, in mijn oprechte bedoelingen en mag ik u alle goeds wensen.

Jan Ritsema

[REDACTED]

Aan Reinbert de Leeuw

amsterdam, 28 maart 1996

Beste Reinbert,

Ik heb je telefoonnummer van Dick Leutscher gekregen. Ik benader je omdat ik je wil vragen of je kunt bemiddelen in een probleem dat ik heb met de rechthebbenden, mevrouw Loriod, over een opvoering van Messiaens Quatuor pour la fin du Temps. Hieronder fax ik je tevens de brief die ik aan vrienden heb gestuurd en waarin je informatie over de voorstelling vindt.

Ik dans. Dat is serieus, geen gimmick, voluit geef ik alles. Ik dans in een kostuum en op normale schoenen. In de studios van Anne Teresa de Keersmaeker heb ik steeds gerepeteerd en daar heb ik ook een proefvoorstelling gegeven, voor docenten en dansers van Rosas en PARTS. Die waren ontroerd, verward, onder de indruk. Ik dans vanwege en voor het einde der tijden. Deze zomer kreeg ik hartklachten, ik ben gedotterd, na op mijn 35ste kanker gehad te hebben. Ik bleek op de intensive care van het AMC niet meer bang om dood te gaan. Dat dans ik. Ik dans naast het live uitgevoerde Quatuor, met respect, sommige delen zit ik, andere dans ik voluit, met sprongen en weer andere met minimale bewegingen.

Het is misschien aanmatigend om te zeggen, maar ik begrijp waarom de toeschouwers onder de indruk waren. Het is liefde. Zo spelen ook de muzikanten. Zo spelen we samen. Met liefde voor elkaar en voor de muziek.

Muziekuitgever Durand heeft Albussen laten weten dat Messiaen elke ballet uitvoering op zijn werk heeft verboden. Dat is het probleem.

Nu is wat ik doe geen ballet, maar het blijft natuurlijk iets doen op de muziek. Maar het is zo een, zo een eenheid met de muziek, dat het de muziek niet tot louter begeleiding reduceert, integendeel.

Mijn vraag aan jou is, of jij iets voor ons bij mevrouw Loriod kunt doen, want volgens Dick Leutscher had jij wel contact met haar.

Ik zou zeer teleurgesteld zijn als het niet door zou kunnen gaan. Ik wil ook wel zelf naar Parijs. Ik kan je ook een video van de repetities laten zien.

Misschien val ik je met iets lastig waar je niets mee te maken wilt hebben of waarvoor je niets kunt doen, daarvoor mijn excuses.

Ik ben vandaag, donderdag, tot 12.30 uur thuis: [REDACTED] (t/f) en vanaf eind van de middag tot zondagmorgen in Hotel Siru in Brussel (ik repeteer het dansen in Brussel): [REDACTED]

Vanaf woensdag 3 april zit in in Frankrijk: [REDACTED]

Ik hoop dat je iets laat horen en dank je bij voorbaat, met vriendelijke groet,
Jan Ritsema, [REDACTED]

amsterdam, 31 maart 1996

Voor Grand Theatre- Greetje ter Harkel/Jan Stelma

Voor Kunstenfestival- Frie Leysen

Verslag over de meest recente ontwikkelingen rond het QUATUOR.

Over Messiaen.

Ik heb met Andre Hebbelinck gebeld (werkt voor de Vara-matinee, vriend van Takashi en heeft de gehele Messiaen in nederland laten opvoeren, kent de weduwe zeer goed). Hij heeft met de weduwe gebeld, nadat Takashi hem enigszins geïnformeerd had. Het belangrijkste probleem met de muziek van M. op basis van religieuze thema's is dat hij niet wil dat er een andere encensering dan de betreffende bijbelse gemaakt wordt. Wij hebben geen encensering, dus even dacht ik dat zit goed. MAAR. Toen ik met Andre belde lag het iets minder gemakkelijk. Hij wilde nadat ik hem uitgebreider over de voorstelling had geïnformeerd de weduwe niet nog eens bellen (hij heeft haar later nog nodig), maar hij zou een brief aan haar schrijven en mij daarvan een copie sturen, deze heb ik, het is nu zondag-nacht en maandag reist hij naar zijn vakantie adres in Rome, waarvan ik de telefoonnummers heb, nog niet ontvangen.

Hij gaf nog wel de volgende informatie.

Mevrouw Everaerts (frans sprekend), die werkt voor het bureau Werner, regelt alle zaken voor madame Loriod, reizen en optredens etcetera. tel: [REDACTED] Ik zal haar proberen te bellen, Maar, Groningen, kunnen jullie haar ook nog mijn brief met een begeleidend briefje a la Durand faxen? Laat me dat weten of dat gebeurd is.

Voor Brussel: Harrie Halbreich is de geautoriseerde biograaf van messiaen, kent in die hoedanigheid Yvonne Loriod heel goed, [REDACTED] Andre stelde voor dat Frie en/of Bernard Foccroule (De Munt) hem zouden contacteren om te kijken of hij iets kan doen. Hij woont in [REDACTED]

Ten laatste stelde hij voor de andere muziekuitgever, die actiever is dan Durand en alle latere grote werken van Messiaen heeft, te bellen, om dat zij een belang bij dit dossier zouden kunnen hebben. Het gaat hier om Editions Le Duc, en wel om Jean Le Duc in Parijs. Ik zal als ik in frankrijk ben woensdag in de minitel het telefoonnummer zoeken en hen bellen. Wellicht moet daar net als naar Durand de brief aan Loriod naar toe.

Verder vond Andre dat ik ook vooral moest laten weten dat ik Rohmers Trio in mi-bemol, Mozarts Kegelstatt Trio met dezelfde muzikanten al had gedaan.

Om aan te geven wat voor een mevrouw Yvonne Loriod is, zei Andre me dat zij hem gezegd had dat ze na de premiere Van Franciscus van Asissie gezien te hebben, veel voor Peter Sellars zou bidden.

George Elie Octors ook nog gesproken. Hij kende haar ook. Maar achte zich niet de juiste persoon ons aan te bevelen. Wel vond

hij dat druk vanuit de organisatoren geen kwaad zou kunnen.

Het is wel mooi dat Andre mevrouw Loriod gesproken heeft dat betekent dat ze niet op tournee is.

Groningen, mag ik nog op de fax de brief van Durand, die via Albersen gekomen is, krijgen?

Ik zit maandag op de Rijksacademie. Ben savonds thuis. Maar zou het op prijs stellen als jullie mij de laatste informatie en reactie op deze brief kunnen faxen.

Ik heb dit weekend weer mijn best gedaan met het dansen. En ik ben het met jullie eens dat het doodzonde zou zijn als we het Quatuor niet zouden kunnen doen.

Maar met de jongens heb ik wel een alternatief programma samengesteld.

Liefs voor allen
en alles hartelijks van

Jan
(Ritsema)

Ik vertrek dinsdag om ongeveer 12.00 uur naar frankrijk
 en moet smorgens naar de tandarts omdat een kies
uitelkaar gevallen is. Ben dus redelijk onbereikbaar , vandaar
dit nachtelijk faxen.

Groningen. Wat doen jullie met het
programma boek. Maar doen laten gaan?

Het zou mooi zijn als het er bij de
verzekeringen in Groningen wel was.

Herman heeft er iets moois van
gemaakt, dat zeker voor 5 à 10 gulden
verkocht kan worden (30 eenzijdig bedrukte
pagina's, waarvan 10 foto's, dus 30 vel is
60 pagina's)